

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Jaarplan Rechtspraak 2009

datum 30 januari 2009
auteur Raad voor de rechtspraak

Voorwoord

Voor u ligt het jaarplan van de Rechtspraak 2009. Komend jaar heeft de economische recessie onmiskenbaar ook gevolgen voor de Rechtspraak. Naar verwachting zal het aantal ontslagzaken, faillissementszaken, incassovorderingen en beroepszaken op het terrein van de sociale zekerheid de komende jaren fors toenemen. Deze extra zaaksinstroom zal veel vragen van allen binnen de Rechtspraak. Om goed voorbereid te zijn, zal de personele formatie in 2009 worden uitgebreid met extra rechters, raadsheren, juridische en administratieve ondersteuners. Dit betekent een forse inspanning op het terrein van de werving, selectie en opleiding.

Naast het afdoen van veel zaken zal de Rechtspraak in 2009 blijven werken aan de realisatie van de doelstellingen uit de Agenda van de Rechtspraak 2008 – 2011. In het bijzonder zal de modernisering van de organisatie komend jaar de nodige aandacht vragen. De afronding van discussie over de indeling van de rechterlijke organisatie en de voorbereidingen op de verhoging van de competentiegrens van de kantonrechter vragen veel tijd en inzet van Rechtspraakmedewerkers. Deze inspanningen zijn nodig om de organisatie aan te passen aan de eisen die de samenleving stelt.

Kortom: ook in 2009 komt er veel op de Rechtspraak en zijn medewerkers af. Het verleden heeft echter geleerd dat de Rechtspraak een robuuste en flexibele organisatie is die veranderingen goed kan opvangen. Dit zal komend jaar ook het geval zijn, zeker omdat de afgelopen jaren de kwaliteit van de rechtspraak de nodige aandacht gekregen heeft en er fors geïnvesteerd is in de organisatie zelf. De achterstanden zijn grotendeels weggewerkt, doorlooptijden zijn verkort en de rechterlijke organisatie is op vele punten versterkt. De Rechtspraak zal de komende jaren profijt hebben van deze degelijke basis.

F.W.H. van den Emster
Voorzitter

Samenvatting

In dit jaarplan zijn de ambities van de rechtbanken, de appelcolleges en de Raad voor de rechtspraak verwoord. Het jaarplan Rechtspraak 2009 volgt de structuur van de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 waarmee de activiteiten voor komend jaar in een breder, meerjarig perspectief geplaatst worden. De volgende onderwerpen hebben in 2009 prioriteit.

1. *Gerechtelijke kaart*

In 2009 gaat veel aandacht uit naar de voorgenomen herindeling van de gerechtelijke kaart van de Rechtspraak. Medio 2009 zal de Raad op grond van intensieve discussies binnen de Rechtspraak aan de Minister van Justitie een advies uitbrengen (paragraaf 1.2).

2. *Toekomstverkenning*

Daarnaast zal in 2009 de toekomstverkenning worden afgerond. De uitkomsten van deze toekomstverkenning vormen de basis voor de volgende strategische agenda van de Rechtspraak (paragraaf 1.2).

3. *Verhoging competentiegrens*

In 2009 wordt een belangrijke start gemaakt de organisatorische aanpassingen die nodig zijn om de gevolgen van de competentiegrensverhoging van de kantonrechter per 1 januari 2011 op te vangen (paragraaf 4.2)

4. *Kwaliteit*

Ook in 2009 staat de verbetering van de kwaliteit van de rechtspraak centraal. Deze ambitie uit zich in de volgende activiteiten:

4.1 In 2009 besteedt de Rechtspraak veel aandacht aan de invoering van de zes kwaliteitsnormen. De kwaliteitsnorm om jaarlijks minimaal dertig uur per jaar te laten besteden aan permanente educatie wordt voor eind 2009 bij alle gerechten ingevoerd. De andere kwaliteitsnormen die betrekking hebben op het meelesen van enkelvoudige uitspraken, meer meervoudige zittingen, instructie en feitenonderzoek, goede bewijsmotivering en doorlooptijden zullen eind 2010 bij alle gerechten volledig ingevoerd zijn (paragraaf 2.1).

4.2 Daarnaast worden ter verbetering van de deskundigheidsbevordering van de rechtspraak de volgende activiteiten uitgevoerd:

- voor een groot aantal functies binnen de rechtspraak zijn of worden toegespitste profielen opgesteld. Mede aan de hand van deze profielen wordt in 2009 een sectoroverstijgend kader voor opleidingen en roulaties vastgesteld;
- in het ressort Arnhem wordt geëxperimenteerd met het bespreken van vernietigingen en cassaties in de gerechten, het systematisch overleg tussen opvolgende instanties en een commissie die reflecteert op de behandeling van een zaak indien er een groot verschil bestaat tussen de uitspraak in eerste en tweede aanleg (paragraaf 2.2);
- de gerechtshoven presenteren begin 2009 in navolging op de aanbevelingen van de commissie *Kernwaarden appelrechtspraak* voorstellen om hun leidende rol bij de rechtseenheid te vergroten, de tijdige afdoening van zaken te verbeteren, achterstanden weg te werken en het kennismanagement te versterken (paragraaf 2.3); en
- tevens worden in het kader van de versterking van de kennisinfrastructuur bij een tweetal gerechtshoven kenniscentra voor *cybercrime* en financieel-economische strafzaken opgericht (paragraaf 2.4).

5. *Extra zaakinstroom en werving en selectie*

In 2009 wordt een instroomniveau verwacht van circa 1.882.000 zaken. Deze instroom is 5,4 procent hoger dan het verwachte instroomniveau van 2008 en ligt 4,0 procent boven de eerder gemaakte productieafspraken. Deze instroom is gebaseerd op de eerste doorrekeningen van de economische crisis door het Centraal Planbureau. In de loop van 2009 zal aan de hand van verder bijgestelde ramingen en prognoses van ketenpartijen opnieuw een inschatting worden gemaakt van de gevolgen van de economische crisis voor de zaakinstroom bij de Rechtspraak. Om de extra zaakinstroom te kunnen opvangen is voor 2009 een forse inspanning op het gebied van werving en opleiding vereist (paragraaf 6.5).

6. *Digitale toegankelijkheid en ICT*

Op het gebied van de vergroting van de digitale toegankelijkheid en ICT wordt in 2009 het volgende uitgevoerd.

6.1 De vergroting van de digitale toegang tot de rechtspraak is één van de prioriteiten uit de Agenda 2008-2011. In dit verband wordt:

- bij de sector bestuursrecht van de rechtbank Dordrecht een *pilot* uitgevoerd met een voor advocaten digitaal toegankelijk dossier;
- de digitale indiening van beroepschriften in vreemdelingenzaken mogelijk gemaakt; en
- gewerkt aan een verdere uitbreiding van Roljournaal naar kantonzaken, familiezaken en de indiening van processtukken (paragraaf 4.5).

6.2 Het garanderen van de continuïteit van het primaire proces is een prioriteit voor 2009. Om dit te bereiken wordt eerst de basis verbeterd voordat nieuwe ontwikkelingen gestart kunnen worden (paragraaf 6.3).

6.3 De bestuurlijke waarborging van een voor de Rechtspraak goed functionerende ICTRO is een belangrijke prioriteit voor 2009 (paragraaf 6.3).

7. *Bekostiging*

Op het terrein van de bekostiging staat 2009 in het teken van een tweetal grote onderwerpen.

7.1 In 2010 worden tussen de Raad en de Minister van Justitie prijsafspraken gemaakt voor de periode 2011-2013. Het jaar 2009 staat in het licht van de voorbereidingen daarop (paragraaf 7.6).

7.2 De Raad heeft voorts het verbeteren en vereenvoudigen van de bekostigingssystematiek benoemd als één van de prioriteiten voor 2009 (paragraaf 7.4).

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Agenda 2008-2011 en herindeling gerechtelijke kaart	7
1.3 Leeswijzer	8
2 Deskundige rechtspraak	9
2.1 Realisering doelstellingen kwaliteit	9
2.2 Reflectiecommissies, systematisch overleg en inhoudelijke toetsing vonnissen	10
2.3 Ontwikkelingen bij de gerechtshoven	10
2.4 Samenwerking en specialisatie van rechtspraak	10
2.5 Rechter-commissaris	11
2.6 Arbeidsmarktpositionering	12
2.7 Verbeteren inzet van externe deskundigen in procedures	12
2.8 Leiderschapsontwikkeling	12
3 Betrouwbare rechtspraak	14
3.1 Vergroten rechtseenheid	14
4 Effectieve rechtspraak	15
4.1 Normering van doorlooptijden, prioritering en differentiatie zaaksbehandeling	15
4.2 Voorbereidingen verhoging competentiegrens kantonrechter	16
4.3 Mediation	16
4.4 Afstemming in de keten	16

4.5	Versterking positie jeugdrechter	17
4.6	Digitale toegankelijkheid	17
4.7	Aandelenleasezaken en mogelijke andere massavorderingen	18
5	Rechtspraak in de samenleving	19
5.1	Verbeteren informatievoorziening	19
5.2	Mediabeleid	19
5.3	Dialogoog met de samenleving	20
5.4	Betrokkenheid bij het onderwijs	20
5.5	Werving specifieke doelgroepen	20
6	Bedrijfsvoering, informatiemanagement en generieke risico's	21
6.1	Beveiliging en integriteitstoetsing	21
6.2	Huisvesting	21
6.3	Primaire processystemen	21
6.4	Personeels- en salarisadministratie	22
6.5	Risico's	22
7	Instroom, doorlooptijden en financiën	24
7.1	Inleiding	24
7.2	Instroomprognoses, werkvoorraden en doorlooptijden	24
7.3	Financiën Rechtspraak	26
7.4	Verdeling middelen en bekostigingssystematiek	27
7.5	Behandeltijden zaakscategorieën en tijdschrijfonderzoeken	27
7.6	Prijsafspraken 2011/2013	28
	Bijlage I Verwachte kosten 2009	29
	Bijlage II Lijst afkortingen en verklaringen	33

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Raad voor de rechtspraak (de “Raad”) stelt conform artikel 102, lid 1 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie (“Wet RO”) jaarlijks een jaarplan voor de Raad en gerechten gezamenlijk (de “Rechtspraak”) vast. Het jaarplan geeft een omschrijving van de voorgenomen activiteiten en bevat een begroting voor het komende jaar. Op grond van de Wet RO wordt het jaarplan door de Minister van Justitie vervolgens onverwijld naar de Staten-Generaal gestuurd.

1.2 Agenda 2008-2011 en herindeling gerechtelijke kaart

Voor dit jaarplan is de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 (de “Agenda 2008-2011”) als leidraad gebruikt. De Agenda 2008-2011 heeft als ondertitel meegekregen “Onafhankelijk en betrokken”. Hiermee wordt onderstreept dat de Rechtspraak weliswaar een belangrijke onafhankelijke positie heeft in het Nederlandse staatsbestel, maar dat diezelfde Rechtspraak deze onafhankelijke rol alleen maar invulling kan geven door oog te hebben voor de ontwikkelingen in de samenleving en de eisen die daaruit voortvloeien voor een goede taakvervulling.

Visie in de Agenda

De visie in de Agenda 2008-2011 bestaat uit vijf onderdelen: de positie in het staatsbestel, het domein, de waarden, de taakopvatting en de organisatie. In de Agenda 2008-2011 is meer nadruk komen te liggen op leiderschap, cultuur en aandacht voor ontwikkeling en verbetering (het zijn van een lerende organisatie). Deze accenten resulteren voor 2009 in bijzondere aandacht voor bijvoorbeeld *management development* en permanente educatie. Daarnaast zijn concrete resultaten benoemd onder de doelstelling ‘Deskundige rechtspraak’, die moeten bijdragen aan het zijn van een lerende organisatie.

Doelstellingen in de Agenda

De Agenda 2008-2011 bestaat uit de doelstellingen die gegroepeerd zijn in de thema’s deskundige rechtspraak, effectieve rechtspraak, betrouwbare rechtspraak en rechtspraak in de samenleving. Iedere doelstelling is uitgewerkt in een aantal te bereiken resultaten. Voor het bereiken van de resultaten is de gehele planperiode tot en met 2011 beschikbaar. De doelstellingen vormen het kader van dit jaarplan en de hoofdstukken twee tot en met vijf beginnen ieder met een korte toelichting op de betreffende doelstelling. Voor een toelichting op de samenhang tussen de hoofd- en subdoelstellingen wordt verwezen naar de Agenda 2008-2011.

Toekomstverkenning

Bij het opstellen van de Agenda 2008-2011 bleken de gerechtsbesturen en de Raad behoefte te hebben aan een groter inzicht in toekomstige ontwikkelingen die van invloed zijn op de rechterlijke organisatie en de rechtspleging. Het project Toekomstverkenning is erop gericht dit inzicht te bieden en een toekomstvisie op de Rechtspraak te ontwikkelen op basis van de rol van de Rechtspraak in de samenleving. De toekomstverkenning, die in 2008 gestart is en doorloopt in 2009, richt zich in het bijzonder op de thema’s professionaliteit (deskundigheid en specialisatie, autonomie van de rechter, externe oriëntatie) domein van de rechtspraak, organisatie, personeel en besturing. Onder andere via een interactieve site op het intranet van de Rechtspraak en diverse bijeenkomsten en debatten worden deze thema’s verkend en uitgewerkt. Het streven is om zoveel mogelijk medewerkers daarbij te betrekken. In het voorjaar 2009 worden de uitkomsten van dit interactieve proces geanalyseerd. Vervolgens zullen de Raad en de gerechtsbesturen de gewenste veranderingsrichting schetsen. Deze visie wordt vervolgens

nog intern en extern getoetst. Het eindrapport is in het najaar van 2009 gereed. Vervolgens moet de visie vertaald worden in de Agenda van de Rechtspraak 2011-2014 en de jaarplannen vanaf 2011.

Gerechtelijke kaart

Het komende jaar wordt de discussie binnen de Rechtspraak over de gerechtelijke kaart afgerond. Het verbeteren van de samenwerking tussen de gerechten met het oog op de bevordering van de kwaliteit van rechtspreken is al jaren een onderwerp van discussie, maar is in 2008 hoog op de agenda gekomen door een adviesaanvraag van de Minister van Justitie. Medio 2009 zal de Rechtspraak met een standpunt komen over een herindeling van de gerechtelijke kaart.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstukken 2 tot en met 5 wordt uitwerking gegeven aan de doelstellingen van de Agenda 2008-2011 en aan het thema leiderschapsontwikkeling. Er wordt per doelstelling beschreven welke activiteiten in 2009 worden ingezet om de betreffende doelstelling in de periode 2008-2011 te bereiken. Waar mogelijk wordt een doorkijk gegeven naar de jaren na 2009. De onderwerpen die niet direct in de Agenda 2008-2011 worden genoemd, maar daarmee wel sterke verwantschap tonen, worden in de betreffende hoofdstukken uitgewerkt. Hoofdstuk 6 is gewijd aan bedrijfsvoering en informatiemanagement en in het laatste hoofdstuk zijn de instroomprognoses, de werkvoorraden en de doorlooptijden opgenomen.

2 Deskundige rechtspraak

“De doelstelling ‘deskundige rechtspraak’ ziet zowel op het verhogen van de beschikbare deskundigheid binnen de Rechtspraak als op het verbeteren van de inzet van deskundigen van buiten in procedures. Ook het willen leren van fouten is een belangrijk instrument om de deskundigheid op peil te houden. In een lerende organisatie is het elkaar aanspreken normaal en opbouwend. De Rechtspraak wil zo’n lerende organisatie zijn.

De concrete activiteiten om deze doelstelling te realiseren zijn divers van aard. Op het niveau van rechters en juridisch medewerkers gaat het bijvoorbeeld om het beter motiveren van uitspraken, het vaker meervoudig zitten (drie rechters in plaats van één), het meelesen van enkelvoudige vonnissen, meer tijd voor instructie en feitenonderzoek, permanente educatie en intercollegiale toetsing. Bij incidenten zal onderzocht worden wat er eventueel is misgegaan in het proces van rechtspreken. Daarnaast zal structureel overleg tussen appelcolleges en rechtbanken bijdragen aan het continu verbeteren van de kwaliteit. Binnen en tussen de gerechten zal specialisatie een bijdrage leveren aan het verhogen van de deskundigheid. De Rechtspraak als geheel moet een aantrekkelijke werkplek zijn en blijven voor hoogwaardige juristen.”¹

2.1 Realisering doelstellingen kwaliteit

In 2009 zal de Rechtspraak veel aandacht besteden aan de invoering van de zes kwaliteitsnormen. De kwaliteitsnorm om raadsheren, rechters, stafjuristen en secretarissen jaarlijks minimaal dertig uur per jaar te laten besteden aan permanente educatie wordt bij alle gerechten ingevoerd. De andere kwaliteitsnormen die betrekking hebben op het meelesen van enkelvoudige uitspraken, meer meervoudige zittingen, instructie en feitenonderzoek, goede bewijsmotivering en doorlooptijden zijn eind 2010 bij alle gerechten volledig ingevoerd. Voor 2009 is de afspraak gemaakt dat de rechtbanken minimaal 40% van de vonnissen van meervoudige strafkamers via de Promis-methode motiveren. De gerechtshoven zullen in alle zaken waarin de rechtbanken een “Promis-vonnissen” hebben opgesteld, dezelfde methode gebruiken. Van de andere normen wordt, afhankelijk van de lokale situatie, in 2009 per gerecht een substantieel deel van de normen geïmplementeerd.

Het kwaliteitsprogramma RechtspraakQ wordt in 2009 bijgesteld. De statuten met daarin het meetsysteem rechterlijk functioneren worden geactualiseerd op basis van ervaringen van de afgelopen jaren. Tevens worden de kwaliteitsindicatoren toegevoegd aan de statuten. Ten slotte vindt besluitvorming plaats over de modernisering van de klant- en medewerkerwaarderingsonderzoeken.

In 2010 zal de tweede visitatie van de gerechten plaatsvinden. Daartoe zullen in 2009 de nodige voorbereidingen starten. Begin 2009 wordt een visitatieprotocol opgesteld waarin de onderwerpen staan vermeld waarop de visitatie zich zal richten.

Vorig jaar is het rapport *De strafrechter en profiel* uitgebracht. Dit rapport bevat voorstellen voor profielen van diverse functies die strafrechters uitoefenen en aanbevelingen over de opleiding en ontwikkeling van strafrechters. In het kader van het project Deskundigheidsbevordering wordt praktische uitvoering gegeven aan de profielen en aanbevelingen door onder andere een evaluatie van het bestaande SSR-cursusaanbod, de ontwikkeling van nieuwe cursussen (over onafhankelijk denken en elementaire wetenschapskennis), het opstellen van een handleiding voor communicatie met

¹ Agenda van de rechtspraak 2008-2011, p.4

deskundigen en de bevordering van deskundigheid van de juridische ondersteuning. Bijzondere aandacht gaat uit naar de jeugdrechter en de rechter-commissaris in strafzaken. Ook de sectoren civiel en bestuur stellen in 2009 een curriculum op. Omdat het opstellen van profielen waarschijnlijk gevolgen voor het huidige opleidings- en roulatiebeleid heeft, zal de Rechtspraak in 2009 een sectoroverstijgend kader voor opleidingen en roulatie vaststellen.

2.2 Reflectiecommissies, systematisch overleg en inhoudelijke toetsing vonnissen

In 2009 wordt de tweede fase van het project Leren van vernietigingen en cassaties uitgevoerd. Aan de hand van het in 2008 opgestelde kader zal in het ressort Arnhem worden geëxperimenteerd met het bespreken van vernietigingen en cassaties in de gerechten, het systematisch overleg tussen opvolgende instanties en een commissie die reflecteert op de behandeling van een zaak indien er een groot verschil bestaat tussen de uitspraak in eerste en tweede aanleg. Mede op basis van de uitkomsten van dit project vindt verdere besluitvorming plaats. Ook zal in 2009 extra aandacht worden besteed aan de inhoudelijke toetsing van vonnissen.

2.3 Ontwikkelingen bij de gerechtshoven

In augustus 2008 verscheen het rapport van de commissie Kernwaarden appelrechtspraak (naar haar voorzitter ook wel de Commissie Hammerstein II genoemd).

De commissie constateert in dat rapport dat maatregelen nodig zijn op het gebied van:

- het leidinggeven aan de rechtseenheid (mede voortvloeiend uit de aanbevelingen in het rapport *Versterking cassatierechtspraak* van de commissie Hammerstein I);
- de tijdigheid van afdoening van zaken, onder andere te bereiken met zaaksdifferentiatie;
- het wegwerken van achterstanden; en
- het kennismanagement.

Het ondernemen van acties op die gebieden zal onherroepelijk leiden tot wezenlijke veranderingen en mentaliteitsveranderingen in de appelrechtspraak. In een aan het rapport *Kernwaarden appelrechtspraak* gewijde bijeenkomst van alle besturen van de appelcolleges in november 2008 is afgesproken dat de appelcolleges vóór 1 februari 2009 elk voor zich een plan van aanpak opstellen met voorgenomen acties. Die plannen worden vervolgens in een (een of tweedaagse) vergadering van appelpresidenten in het voorjaar 2009 omgevormd tot een landelijk plan van aanpak. Dat plan van aanpak vormt dan het antwoord op het rapport *Kernwaarden appelrechtspraak*. Dit plan van aanpak zal de kwaliteit van de appelrechtspraak als centraal thema meekrijgen, met als een van de aspecten daarvan de tijdigheid.

Overigens is het niet de bedoeling dat de afzonderlijke appelcolleges dat landelijke plan van aanpak afwachten; zij gaan in de tussentijd door met reeds gestarte acties of zij zullen tussentijds nieuwe initiatieven uitvoeren.

2.4 Samenwerking en specialisatie van rechtspraak

Om te kunnen voorzien in een toenemende behoefte bij alle gerechten aan specialistische ondersteuning bij financieel-economische strafzaken en op het terrein van *cybercrime*, worden in 2009 bij de

gerechtshoven Amsterdam respectievelijk 's-Gravenhage kenniscentra voor deze terreinen opgericht. Deze kenniscentra bieden ondersteuning met een *helpdesk*, de ordening en ontsluiting van vakliteratuur en jurisprudentie, plaatsvervangers en, indien dit wenselijk is, als nevenzittingsplaats. Het kenniscentrum bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch dat gericht is op milieu- en openbare gezondheidsstrafzaken zal in 2009 worden gecontinueerd. Daarnaast zal de Rechtspraak in 2009 besluiten op welke andere rechtsgebieden kenniscentra gewenst zijn.

De belastingsectoren van de gerechtshoven hebben rondom diverse thema's in het belastingrecht kennisgroepen opgericht die in 2009 van start gaan. Deze groepen zijn samengesteld uit raadsheren en juridisch medewerkers van alle gerechtshoven.

In 2008 heeft de commissie Toedeling Zaakspakketten haar rapport uitgebracht met daarin aanbevelingen over de (regionale) verdeling van categorieën zaken over gerechten. In 2009 zal in nauwe samenhang met de herindeling van de gerechtelijke kaart worden bezien welke verdere uitwerking aan de aanbevelingen van deze commissie wordt gegeven.

2.5 Rechter-commissaris

In zijn notitie 'In het belang van goede strafrechtspraak' van mei 2006 constateerde de Raad dat door de veranderingen rondom het gerechtelijk vooronderzoek en bijzondere opsporingsmethoden, de positie van de rechter-commissaris ("RC") ten opzichte van de officier van justitie is afgezwakt, met de daaruit voortvloeiende risico's voor de waarheidsvinding.

Om de positie van de RC te versterken, stelde de Raad – naast de wettelijke herstructurering van diens positie – maatregelen voor op het gebied van (1) de deskundigheidsbevordering; (2) de herijking van het takenpakket (met name in relatie tot de nadere onderzoekshandelingen ex art. 316 Sv); en (3) de toename van onderzoekscapaciteit en ondersteuning.

De eerste twee voorstellen zijn nader uitgewerkt in het kader van het Programma Strafsector 2010 en hebben inmiddels tot de volgende resultaten geleid:

- Er is een gedetailleerd opleidingsprofiel voor de RC vastgesteld,² op basis waarvan de SSR momenteel het opleidingsaanbod herzielt. Daarbij gaat het om (specialistische) kennisverwerving, versterking analytisch vermogen, onderzoeksvaardigheden, regie- en timemanagement en communicatieve vaardigheden.
- In het kader van dit Programma Strafsector 2010 zijn voorts fundamentele organisatorische aanbevelingen gedaan ter waarborging van deskundigheid en kwaliteit. De voorstellen zien op:
 - (a) de ondersteuning van ervaringskennis door oprichting van een landelijk Bureau RC;
 - (b) de versterking van de kabinetten RC met een vice-president inhoudelijk;
 - (c) de verlenging van de duur van de aanstelling als RC tot vier jaar; en
 - (d) een onderzoek naar ressortelijke samenwerking.Begin 2009 worden de aanbevelingen nader uitgewerkt in een plan van aanpak.
- Ook voor de raadsheer-commissaris zijn in het kader van het programma Strafsector 2010 diverse aanbevelingen geformuleerd op het gebied van opleiding, deskundigheidsbevordering en organisatie. Ook deze aanbevelingen worden in 2009 – in nauw overleg met de gerechtshoven – uitgewerkt.

² Zie: De Strafrechter en Profiel, LOVS en Raad voor de rechtspraak 2008, pp.102-128

Wat betreft het derde voorstel van de Raad, de uitbreiding van de onderzoeks- en ondersteunende kwaliteit: in 2007 heeft bijna de helft van de rechtbanken het aantal rechter-commissarissen in strafzaken uitgebreid, bijna eenderde van de gerechten heeft de ondersteuning vergroot.³ Zoals bekend bestaan er tussen de verschillende kabinetten RC soms aanzienlijke verschillen met betrekking tot de aard en omvang van de werkzaamheden.

In het kader van het Programma Strafsector zal daarom in 2009 nader onderzoek worden gedaan naar de normering van de inzet van de RC en de raadsheer-commissaris per aard en soort strafzaak ten behoeve van een beter gefundeerde en meer gedifferentieerde formatieve planning.

2.6 Arbeidsmarktpositionering

De Rechtspraak heeft zich als doel gesteld beter zichtbaar te worden als aantrekkelijke werkgever. Daartoe zal de Rechtspraak zich meer actief en gericht op de arbeidsmarkt begeven, waarbij de volgende kernbegrippen centraal staan in de communicatie van de Rechtspraak naar de arbeidsmarkt: eigentijds; onafhankelijk en professioneel. Op basis hiervan zijn programma's in ontwikkeling waaraan geselecteerde excellente studenten kunnen deelnemen om zo de Rechtspraak en het rechtspreken te leren kennen. Zie in dit verband ook paragraaf 5.5. Verder zal in 2009 de arbeidscommunicatie doorontwikkeld worden.

2.7 Verbeteren inzet van externe deskundigen in procedures

In 2008 is ten behoeve van de sectoren civiel en bestuur een digitaal raadpleegbare deskundigenindex opgeleverd. In deze index zijn deskundigen opgenomen die optreden in bestuurs- of civielrechtelijke procedures. In 2009 worden aan het deskundigenregister criteria toegevoegd die de gebruikers van dat systeem meer inzicht moeten geven in de kwaliteit van een deskundige. Tevens zal een systeem voor kwaliteitstoetsing- en borging worden ontwikkeld.

Met de inwerkingtreding van de Wet en het Besluit deskundige in strafzaken begin 2009 wordt een landelijk openbaar register in het leven geroepen van gerechtelijke deskundigen die ingeschakeld kunnen worden in strafzaken. Dit register richt zich in de eerste plaats op deskundigen in strafzaken. Het is de bedoeling dat in de toekomst tussen dit deskundigenregister en bovenvermeld deskundigenindex een integratie plaatsvindt.

2.8 Leiderschapsontwikkeling

Op basis van voorstellen van verschillende werkgroepen wordt in 2009 het bestuurdersprofiel herzien, wordt het aanbod van *management development*-voorzieningen voor zittende bestuurders (waaronder *coaching*, interviews en stages bij andere organisaties) verder uitgebreid en gaat de Raad een centrale regie op de selectie, benoeming en ontwikkeling van bestuurders voeren. Ook is er een traject ontwikkeld voor het selecteren van bestuurders die in potentie geschikt zijn voor de zware bestuursfuncties en voor het vaststellen van hun ontwikkelmogelijkheden. Lokale programma's voor de

³ Op het moment van het uitbrengen van het Jaarplan Rechtspraak 2009 waren de cijfers voor 2008 nog niet beschikbaar.

ontwikkeling van potentiële leidinggevenden worden in relatie gebracht met het teamleidersprogramma dat ontwikkeld is in opdracht van de Raad.

Het aanbod van het coördinatiepunt managementopleidingen is bedoeld voor alle leidinggevenden binnen de Rechtspraak en blijft de komende jaren zowel logistiek als inhoudelijk landelijk ondersteunend. De inhoud van het aanbod zal verschuiven van een algemeen aanbod naar maatwerktrajecten voor gerechten.

3 Betrouwbare rechtspraak

“Voor betrouwbaarheid is naast integriteit vooral van belang dat de burger er op kan vertrouwen dat het recht op uniforme wijze wordt toegepast. Verschillen in procedure en/of uitkomst moeten kunnen worden verklaard vanuit het gehanteerde toetsingskader en de eigenheid van het voorliggende geschil en niet vanuit de individualiteit van de rechter of het gerecht. Dat voorkomt onnodige gang naar de rechter. Uniforme rechtstoepassing sluit – mede in het belang van rechtsontwikkeling – gemotiveerd afwijken uiteraard niet uit. Gestreefd wordt naar zo groot mogelijke procedurele rechtseenheid op alle rechtsgebieden. De materiële rechtseenheid moet de komende jaren worden vergroot.

Voor de procedurele rechtseenheid wordt verder gewerkt aan procesreglementen en werkprocessen die in alle rechtbanken en in alle appelcolleges hetzelfde zijn. Tussen de rechtbanken en de appelcolleges blijven vooral door het procesrecht bepaalde verschillen bestaan. Waar nodig zullen dezelfde handboeken worden gebruikt. Om de materiële rechtseenheid te vergroten zullen voorzieningen worden getroffen, vooral voor grote aantallen zaken waarin geen hoger beroep of cassatie mogelijk is en voor grote aantallen zaken die zich in een korte periode aandienen bij de gerechten en die naast een gelijke behandeling ook om snelle afhandeling vragen. Daarnaast zullen de komende jaren veel meer uitspraken op internet worden gepubliceerd.”⁴

3.1 Vergroten rechtseenheid

In 2009 voeren de sectoren civiel en bestuur de in 2008 vastgestelde uniforme werkprocessen in. Verder wordt in het bestuursrecht in 2009 gewerkt aan het project Voorkeurmodel uitspraken waarbij het accent zal liggen op het ontwikkelen van een meer uniforme wijze van de opzet van uitspraken.

In navolging op de civiele sectoren, wordt in 2009 ook voor civiele zaken bij de kantonrechter een handboek opgesteld waarin de belangrijkste processen en handelingen beschreven zijn. Ook wordt een werkwijze voor de effectieve en efficiënte afhandeling van massaschadezaken vastgesteld (zie ook paragraaf 4.6).

Eind 2010 voeren de gerechten het strafprocesreglement in waarmee de sectoren strafrecht, het openbaar ministerie, de balie en anderen in staat worden gesteld strafzaken beter af te handelen. In 2009 worden de nodige voorbereidingen getroffen.

De projectgroep Straftoematingsinstrumentarium doet in 2009 aanbevelingen op welke wijze voorstellen voor oriëntatiepunten en LOVS-afspraken in de toekomst dienen te worden ontwikkeld en welke actoren daarbij dienen te worden betrokken. Ook stellen de strafsectoren in 2009 voor diverse terreinen van het straf(proces)recht oriëntatiepunten vast.

De Rechtspraak streeft ernaar in 2009 meer uitspraken op rechtspraak.nl te publiceren.

⁴ Agenda van de Rechtspraak 2008-2011, p.4-5

4 Effectieve rechtspraak

“Maatschappelijke relevantie en effectiviteit vereisen dat de Rechtspraak zorgt voor de beslechting van geschillen op een wijze die zoveel mogelijk bijdraagt aan de oplossing van onderliggende problemen van partijen en samenleving. De mogelijkheden daartoe verschillen per rechtsgebied. Effectiviteit vraagt ook om tijdigheid. Uitspraken die te lang op zich laten wachten verliezen aan betekenis. Daarnaast moet in het huidige tijdsgewricht de digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak worden vergroot.

Voor alle sectoren geldt dat voor verschillende soorten zaken de doorlooptijden worden genormeerd en dat deze normen worden gerealiseerd. Daarnaast zal aan bepaalde zaken prioriteit worden gegeven als tijd van doorslaggevende betekenis is (bijvoorbeeld bij de uithuisplaatsing van een kind). Meer in algemene zin zal de behandeling van een zaak worden aangepast aan het soort zaak, waarbij een onderscheid kan worden gemaakt tussen eenvoudige, reguliere en complexe zaken. De logistieke afstemming met ketenpartners zoals het Openbaar Ministerie zal worden verbeterd. Elektronisch berichtenverkeer, het digitaal aanbrenen van zaken en de mogelijkheid voor partijen om de voortgang van hun zaken te kunnen volgen moeten gaan bijdragen aan een grotere digitale toegankelijkheid en bereikbaarheid van de Rechtspraak.”⁵

4.1 Normering van doorlooptijden, prioritering en differentiatie zaaksbehandeling

In 2008 zijn per sector de doorlooptijden van de belangrijkste categorieën zaken genormeerd. In 2009 worden deze genormeerde doorlooptijden geïmplementeerd.

De bestuurssectoren formuleren in 2009 een kader waarbinnen kan worden gekomen tot een differentiatie in behandeling van zaken en het formuleren van de keuzemogelijkheden voor partijen en de daarbij behorende inrichting van de werkprocessen. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de noodzakelijke doorlooptijd, gegeven de specifieke kenmerken van een zaak. Andere factoren die een rol spelen zijn de inzet van publieke middelen, doelmatigheid, en niet in de laatste plaats een zorgvuldige rechtsgang. In 2009 wordt bijzondere aandacht besteed aan de verkorting van de doorlooptijden bij de gerechtshoven (zie voor dit laatste ook paragraaf 2.3).

In het voorjaar van 2009 is er een bijeenkomst over finale geschilbeslechting, waarbij vertegenwoordigers van de sectoren bestuursrecht, de appelcolleges en de cassatierechter aanwezig zijn. In deze bijeenkomst zal het zowel om de inhoudelijke aspecten van finale geschilbeslechting gaan, als om de vraag hoe dit proces bestuursrechtelijk het beste kan worden aangestuurd. De themabijeenkomst heeft tot doel de (verdere) bevordering van finale geschilbeslechting.

In 2009 wordt een onderzoek naar de afdoening van complexe geschillen voor het (internationale) bedrijfsleven afgerond. De uitkomsten van dit onderzoek worden betrokken bij de verdere besluitvorming over de inzet en vormgeving van voorzieningen voor de behandeling van deze categorie zaken. Ook wordt in 2009 bepaald welk vervolg gegeven wordt aan het onderzoek *Zitten, luisteren en schikken* naar het verloop en doelbereik van de comparitie na antwoord in civiele zaken.

⁵ Agenda van de Rechtspraak 2008-2011, p.5

4.2 Voorbereidingen verhoging competentiegrens kantonrechter

In 2008 heeft de Minister van Justitie aangekondigd om in navolging op de aanbevelingen uit het rapport *Ruim baan voor de burger* van de commissie Verbreding kantonrechtspraak (ook bekend als de commissie Hofhuis) de competentiegrens van de kantonrechter te zullen verhogen naar €25.000. Beoogd wordt deze wetswijziging op 1 januari 2011 in werking te laten treden.

De verhoging van de competentiegrens heeft grote gevolgen voor de organisatie van de rechtbanken. In welke mate en op welke wijze organisatorische aanpassingen nodig zijn is afhankelijk van de lokale omstandigheden. Gerechten zullen op basis van de specifieke omstandigheden verschillende keuzes maken ten aanzien van deelaspecten als het in stand houden van twee afzonderlijke sectoren kanton en civiel en het in meer of mindere mate werken met zaaksdifferentiatie. Teneinde de sterke punten van zowel de kanton- als de civiele (handels)rechtspraak te behouden is door de landelijke overleggen van kanton- en civiele sectorvoorzitters eind 2008 een commissie ingesteld die onder andere de randvoorwaarden zal benoemen die vervuld dienen te zijn om deze punten na de inwerkingtreding van de wetswijziging te kunnen behouden. Deze commissie doet in het voorjaar 2009 haar aanbevelingen aan de gerechten en de Raad. Waar nodig zal de Raad flankerende landelijke voorzieningen treffen om de implementatie te faciliteren.

4.3 Mediation

Het Landelijk bureau *mediation* naast rechtspraak ("LBM"), dat de implementatie en consolidatie van de verwijzingen vanuit de rechtspraak naar *mediation* begeleidt, is operationeel tot 1 januari 2010. Het jaar 2009 staat in het teken van inbedding van de voort te zetten taken van het LBM binnen de bestaande structuren. Het LBM gaat in 2009 door met het samen met de gerechten verzamelen van *best practices* en de begeleiding van gerechten. In 2009 worden de *pilots* Conflictoplossing op maat afgerond. Doel van deze *pilots* is om kort na de start van de procedure, samen met de partijen en hun advocaten, methodisch te onderzoeken welke oplossingsmethoden (schikken, verwijzen naar *mediation* of beslissen) en welke oplossingen bijdragen aan een snelle en definitieve afdoening van de geschillen en daaronder liggende problemen. In dit kader is een cursus conflictdiagnose ontwikkeld.

Tijdens een congres over *mediation* eind 2009 worden onder meer de eindresultaten van de volgende onderzoeken naar *mediation* gepresenteerd: de werkwijze van de regierechter in familiezaken, de resultaten van de *pilots* met conflictdiagnose in civiele zaken en de ontwikkeling van de cursus conflictdiagnose voor bestuursrechters en de resultaten daarvan in de praktijk. Ook de evalueatie over de effectiviteit en doelmatigheid van de verwijzingsvoorziening van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie ("WODC") zal in 2009 gepresenteerd worden.

4.4 Afstemming in de keten

Voor de effectiviteit van de Rechtspraak is het noodzakelijk dat goede logistieke afstemming plaatsvindt met organisaties waarmee de gerechten intensieve contacten onderhouden, zoals het Openbaar Ministerie, de Immigratie- en naturalisatiedienst, gerechtsdeurwaarders, de advocatuur en bestuursorganen. Op landelijk en op gerechtelijk niveau participeert de Rechtspraak in diverse overleggen op het gebied van het strafrecht, het jeugdrecht en het vreemdelingenrecht. In het bestuursrecht nemen vertegenwoordigers deel aan een overleg met het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en de Sociale Verzekeringsbank. In 2009 wordt gewerkt aan een verbetering

van de logistieke afstemming in de keten vanuit een scherpe afbakening van de positie van de Rechtspraak en de rol van de rechter in het staatsbestel.

4.5 Versterking positie jeugdrechter

In 2008 is, naast de bestaande programma's Civiel, Bestuur en Strafrecht, het programma Jeugdrechtspraak gestart dat er onder andere op gericht is in de praktijk van de rechtspraak te komen tot een zodanige behandeling van zaken, dat kinderen/jeugdigen slechts het minimaal noodzakelijke aantal keren voor de rechter hoeven te verschijnen. Deze rechter of raadsheer is deskundig en goed ingevoerd in alle aspecten van het jeugdrecht.

In 2009 worden ter realisatie van deze doelstelling de volgende activiteiten uitgevoerd:

- bij drie rechtbanken worden *pilots* uitgevoerd met verschillende werkwijzen. Deze *pilots* zijn gericht op de vergroting van een effectieve en efficiënte behandelwijze van jeugdzaken waarbij de belangen van het kind centraal staan;
- gelijkvormige registratie en autorisatie voor administratiesystemen om na te kunnen gaan of bij een andere sector van dezelfde rechtbank of hetzelfde gerechtshof van dezelfde jeugdige nog een zaak loopt of gelopen heeft. Dit project moet ook een protocol opleveren voor de wijze waarop de informatie uit de registratiesystemen gebruikt mag worden; en
- het opstellen van een landelijke norm voor de wijze waarop ingesloten jeugdigen voorafgaand aan, tijdens en na een zitting worden opgevangen in het gerechtshofgebouw.

Daarnaast ontwikkelt de Rechtspraak in 2009 een visie op het jeugdrecht om effectief in de jeugdketen te kunnen opereren.

4.6 Digitale toegankelijkheid

In de Agenda 2008-2011 is aan de vergroting van de digitale toegankelijkheid prioriteit gegeven. Ter realisatie van deze doelstelling is de Rechtspraak het programma Digitale toegankelijkheid begonnen. Dit programma moet het onder andere mogelijk maken dat particulieren zaken digitaal kunnen aanbrengen, dat elektronisch berichtenverkeer met professionele partijen gerealiseerd wordt en dat er voorzieningen komen voor een voor partijen toegankelijk digitaal dossier.

In 2009 worden de volgende projecten uitgevoerd om de digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak te vergroten:

Algemeen en bedrijfsvoering

- de ontwikkeling van een voorziening voor het elektronisch betalen van griffierecht;
- de ontwikkeling van een digitaal archief voor processtukken;

Sector bestuursrecht

- de *pilot* bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven ("CBb") met een voor partijen toegankelijk digitaal dossier voor hoger beroep in mededingings- en telecomzaken van de rechtbank Rotterdam wordt in 2009 afgerond;
- begin 2009 wordt het voor partijen mogelijk om bij de rechtbank Dordrecht gebruik te maken van een digitaal dossier in beroepszaken tegen besluiten van de gemeente Dordrecht. In eerste

instantie is deze voorziening alleen toegankelijk voor advocaten maar in een vervolgfase in dit project krijgen ook niet-advocaten toegang tot dit dossier;

- in 2009 wordt uitwerking gegeven aan een generieke voorziening voor de indiening van beroepsschriften, bijlagen en vervolgcorrespondentie;
- bij het Centraal Inschrijfbureau Vreemdelingenzaken van de rechtbank Haarlem worden het digitaal indienen van beroepsschriften in vreemdelingenzaken en de daaropvolgende verwerking en distributie gedigitaliseerd. Ten behoeve daarvan zal een *interface* worden gebouwd om de digitaal ingediende gegevens in het registratiesysteem in te lezen;

Bovengenoemde projecten vinden plaats opdat de sectoren bestuursrecht zo veel als mogelijk zijn voorbereid op de naar verwachting in 2010 in werking tredende wet die elektronisch procederen met de bestuursrechter mogelijk maakt. Tevens hebben bestuurssectoren in de loop van 2009 de beschikking over voorzieningen om telehoren in vreemdelingenzaken mogelijk te maken.

Sectoren familie- en jeugd, civiel en kanton

- een project dat het digitaal aanleveren van dagvaardingen in kantonzaken mogelijk moet maken;
- het betrouwbaar en veilig uitwisselen van gestructureerde berichten in de insolventieketen, het opzetten van een digitaal ontsluitbaar dossier voor deze berichten en het ontsluiten van faillissementsverslagen;
- de ontwikkeling van een Roljournaal voor familiezaken van de rechtbanken (Roljournaal familie). Het doel van deze voorziening is om de advocaten en advocatenkantomedewerkers via internet te informeren over de stand van hun echtscheiding- en alimentatiezaken bij de rechtbank. Ook zal een Roljournaal kantonzaken worden opgezet in 2009. Beide applicaties zullen zo veel als mogelijk aansluiten bij het reeds bestaande roljournaal voor handelszaken; en
- via het roljournaal handel is het nu mogelijk om via de zogenoemde B-formulieren bijlagen in te dienen. Het verzenden daarvan is nog niet mogelijk. In 2009 wordt een project gestart dat het mogelijk maakt om alle producties digitaal aan te leveren, voor alle civiele zaken. Deze voorziening is noodzakelijk voor volledige elektronische communicatie met de advocatuur.

4.7 Aandelenleasezaken en mogelijke andere massavorderingen

De afwikkeling van aandelenleasezaken zal naar verwachting in 2009 kunnen worden versneld nadat in het begin van dat jaar over de beantwoording van een aantal belangrijke rechtsvragen tot in hoogste instantie duidelijkheid zal zijn verkregen. Tegelijkertijd zal de Rechtspraak zich in organisatorische zin moeten voorbereiden op de mogelijkheid dat zich nieuwe massavorderingen (grote aantallen gelijksoortige schadevergoedingsvorderingen) bij de gerechten zullen aandienen. Men kan hier denken aan zaken die voortvloeien uit de problematiek rond beleggingsverzekeringen dan wel uit de kredietcrisis. Deze organisatorische maatregelen moeten ervoor zorgen dat deze zaken zo voortvarend mogelijk worden afgehandeld. Ten slotte is voor een effectieve en efficiënte afwikkeling van deze zaken de speedige invoering van een zogenaamde prejudiciële procedure wenselijk.

5 Rechtspraak in de samenleving

“Voor de verankering in de samenleving is van belang dat de Rechtspraak de dialoog aangaat met haar omgeving, zichtbaar is in de media, kritische signalen oppakt en openheid van zaken geeft. Daarnaast moeten de verschillende bevolkingsgroepen zichtbaar worden in de personele bezetting van de Rechtspraak en de kennis over de maatschappelijke en culturele achtergronden van die bevolkingsgroepen worden vergroot.

Om deze doelstelling te realiseren zullen de Raad en de gerechtsbesturen de komende jaren intensiever het gesprek aangaan met maatschappelijke organisaties en overheden. Burgers zullen in concrete projecten worden betrokken bij de Rechtspraak. Daarnaast wordt geïnvesteerd in betrokkenheid bij onderwijs, de werving van specifieke doelgroepen, het verbeteren van de informatievoorziening aan procespartijen en het publiek in het algemeen en zal er een actief mediabeleid worden gevoerd.”⁶

5.1 Verbeteren informatievoorziening

De Rechtspraak deelde tot vrij recent vooral aan de buitenwereld mee wat hij zelf belangrijk vond. De afgelopen jaren is een omslag ingezet, waarin de rechterlijke organisatie zich meer richt op de behoefte van wie om informatie vraagt: het publiek, de justitiabele, de pers, de professionele partners en de eigen medewerkers. Dat wordt vooral zichtbaar in de website van de Rechtspraak. Als informatiebron voor het brede publiek blijft de site nu nog achter. Begin 2009 gaat een nieuwe deelsite voor de kantonrechtspraak open, helemaal gericht op de behoefte van degene die recht zoekt. Na de kantonrechtspraak zullen andere sectoren volgen. Ook de website als geheel wordt in 2009 voorbereid voor een herinrichting, opdat verschillende doelgroepen daarin makkelijker hun eigen weg kunnen vinden.

De sector bestuursrecht heeft de standaardcorrespondentie geüniformeerd, gemoderniseerd en verhelderd. Deze zogenaamde brievenset wordt in 2009 ingevoerd binnen alle bestuurssectoren van de rechtbanken. Voorts zal de sector bestuursrecht het project Frequently Asked Questions starten. Dit zou een rubriek op www.rechtspraak.nl moeten worden. Ook op lokaal niveau werken de gerechten aan verbetering van hun informatievoorziening. Diverse rechtbanken en gerechtshoven hebben in 2009 projecten om de leesbaarheid van correspondentie te vergroten. De rechtbank ‘s-Gravenhage start een proefproject om justitiabelen te informeren over de voortgang van hun zaak. De rechtbanken Rotterdam en Almelo experimenteren met *narrowcasting*: ze geven praktische informatie over bijvoorbeeld zittingsroosters en wachttijden via beeldschermen in wachtruimtes.

5.2 Mediabeleid

Het recht staat midden in de samenleving. Dit is terug te zien in de sterk groeiende belangstelling van de media voor de rechtspraak, vooral het strafrecht. De nieuwe persrichtlijn uit 2008 wordt in 2009 geëvalueerd. In 2009 wordt een uniform model voor een persrol gepresenteerd en er wordt gewerkt aan een regeling om de bereikbaarheid voor de pers na kantoortijd te vergroten. Om tegemoet te komen aan de steeds grotere vraag naar beeldmateriaal, loopt onder meer bij de rechtbank Rotterdam een proef met vaste camera's in de rechtszaal. In 2009 wordt bekeken of deze proef elders in het land navolging verdient. Op lokaal niveau spelen de gerechten in op de belangstelling van audiovisuele media door het organiseren van mediatrainingen voor rechters. Daarnaast investeren de gerechten in een zo actueel

⁶ Agenda van Rechtspraak 2008-2011, p.5

mogelijke informatievoorziening via het publiceren van uitspraken op de website. Zo investeert de rechtbank 's-Hertogenbosch in de relatie met de regionale media door themabijeenkomsten te organiseren over bepaalde rechtsgebieden. Ook de succesvolle samenwerking tussen gerechten en lezersjury's van een aantal regionale dagbladen wordt in 2009 voortgezet en uitgebreid.

5.3 Dialoog met de samenleving

Conform de Agenda 2008-2011 wil de Rechtspraak investeren in dialoog met de samenleving en de betrokkenheid van burgers bij de rechtspraak. Met behoud van de rechterlijke onafhankelijkheid zoekt de Rechtspraak naar vormen van burgerparticipatie en van uitwisseling met maatschappelijke partners. In 2009 stimuleert de Raad activiteiten gericht op een betere interactie met de samenleving. Gerechten worden uitgenodigd innovatieve acties op dit terrein te ontwikkelen en sectoren wordt gevraagd mogelijkheden te verkennen voor burgerparticipatie bij het vormen van rechterlijk beleid. Op landelijk niveau komen er debatten over actuele thema's en worden de mogelijkheden van uitwisseling van standpunten en ideeën via internet onderzocht.

Een voorbeeld van een actie in het kader van dialoog vormt de rechtbank Utrecht die met externe partijen over een aantal onderwerpen uit de strategische agenda een discussie voert. Ook de rechtbank Roermond wil actie ondernemen om met burgers in gesprek te raken over het beeld van de rechtspraak.

Verder organiseren de gerechten in 2009 weer een gemeenschappelijke Open Dag. De rechtbank Utrecht onderzoekt de mogelijkheid om het Juridisch Loket ruimte te geven in de rechtbank.

5.4 Betrokkenheid bij het onderwijs

In 2009 zijn veel rechters en raadsheren actief in het geven van voorlichting via scholen, al dan niet in combinatie met bezoeken van leerlingen en studenten aan het gerecht. Materialen als lesdozen met rollenspelen en de speciale website rechtvoordou.nl blijven hiervoor aangeboden worden. De rechtbank Utrecht rondt in 2009 de *pilot* af van het project *Court TV*, waarbij televisiebeelden in de rechtszaal worden gemaakt ten behoeve van het (post)academisch onderwijs bij SSR en de Universiteit Utrecht. Ook draagt de Rechtspraak in 2009 bij aan de opleiding van journalisten.

5.5 Werving specifieke doelgroepen

Om de doelgroep met een dubbele culturele achtergrond te interesseren, te werven en behouden voor de Rechtspraak als werkgever is specifiek beleid vastgesteld. Dit beleid zet in op nieuwe contacten met universiteiten, hogescholen en studieverenigingen. Op het terrein van de uiteindelijke selectie wordt in 2009 onderzoek verricht naar een cultuurwaardevrije selectieprocedure voor de raio- en rio-opleiding. Ook wordt ingezet op een goede *coaching* en begeleiding van deze studenten door rechtspraakmedewerkers. Ten slotte worden leidinggevendenden getraind in diversiteitsmanagement.

6 Bedrijfsvoering, informatiemanagement en generieke risico's

6.1 Beveiliging en integriteitstoetsing

In 2009 wordt het integrale beveiligingsbeleid geïmplementeerd. Daarnaast ligt in 2009 de nadruk op de uitwerking van twee trajecten om de bewustwording van veiligheid en beveiliging te vergroten. Ook wordt een nieuw traject doorlopen specifiek gericht op de rechters waarin het onderwerp omgaan met agressie en geweld in de zittingzaal onder de aandacht wordt gebracht. Dit traject wordt gestart in 2009 en zal worden afgesloten in 2011. Ten slotte ligt in 2009 de nadruk op het implementeren en begeleiden van het vastgestelde integraal beveiligingsbeleid binnen de gerechten.

Onderzocht wordt of het huidige antecedentenonderzoek door de Selectiecommissie Rechterlijke Macht dient te worden vervangen door een Verklaring Omtrent het Gedrag. Eveneens onderzocht wordt of er reden is om voor te stellen om bepaalde functies bij de Rechtspraak aan te wijzen als vertrouwensfunctie als bedoeld in de Wet Vertrouwensonderzoeken. Naar verwachting leidt dit onderzoek in 2009 tot voorstellen om tot wijziging van de regelgeving te komen.

Het vervolg op het rapport van de Werkgroep disciplinaire tussenstappen zal in 2009 leiden tot de totstandkoming van een Protocol disciplinaire maatregelen jegens rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast.

6.2 Huisvesting

In 2009 zal veel aandacht uitgaan naar toekomstige huisvestingsmogelijkheden bij de rechtbanken Amsterdam en Breda. Met name voor de rechtbank Amsterdam geldt dat veel voorbereidend werk moet worden verricht. Vanaf 2009 wordt gewerkt aan het bereiken van overeenstemming over de definitie van het project, de locatie, de omvang en de financiën.

In 2009 start de implementatie van de maatregelen als vervolg op de rijksbrede brandveiligheidskans. Belangrijk is te zorgen voor uniformiteit in de te treffen bouwkundige en technische maatregelen en voor het niveau van de brandveiligheid. In 2009 worden kosten voorzien voor de *pilots* Assen, Zutphen, Den Bosch en vooruitgeschoven projecten Parnas Amsterdam en paleis van Justitie Den Haag. Voor deze projecten is in 2009 een bedrag van €1,5 mln. noodzakelijk. Ook in de jaren na 2009 is een investering in de verbetering van de brandveiligheid vereist.

6.3 Primaire processystemen

Ter verbetering en ondersteuning van de rechtspraak is de afgelopen jaren op veel manieren in ICT geïnvesteerd. Omdat de inspanningen niet altijd voldoende resultaat op hebben geleverd zullen ICT projecten anders benaderd worden. Ten eerste staat het beginsel centraal dat de systemen ten dienste staan van de medewerkers. De systeemkeuze en organisatie- en werkwijze van de rechtspraak brengt met zich mee dat gestuurd wordt vanuit de professionele behoeften en niet vanuit de technologische mogelijkheden. Gezien de complexiteit van de ontwikkeling en invoering van IT-toepassingen is een centrale regie van de Raad noodzakelijk. Tevens versterkt de Raad in 2009 zijn rol als opdrachtgever verder door uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de projectgroep Leveranciers Inkoop en Contractmanagement. Daarnaast zullen projecten korter en kleiner van opzet worden. Dit komt de

beheersbaarheid van de kosten, doorlooptijd en kwaliteit ten goede en levert sneller resultaat op. Tot slot wordt beter gekeken naar de ondersteuning die de ICT-projecten uiteindelijk aan het rechterlijke werk zelf zullen bieden.

Het garanderen van de continuïteit van het primaire proces is een prioriteit voor 2009. Om dit te bereiken moet eerst de basis verbeterd worden voordat nieuwe ontwikkelingen gestart kunnen worden.

Voor 2009 jaar zijn de volgende prioriteiten gesteld:

- het realiseren van een hoog niveau van de dagelijkse dienstverlening;
- de vernieuwing en verbetering van de infrastructuur om de continuïteit van de primaire processen te kunnen garanderen;
- de implementatie van het strafrechtstelsel GPS-loopzaken en de verdere invoering van het managementinformatiesysteem (InfoRM);
- het uitwerken van plannen voor vervanging primaire processystemen zoals Berber, NKP en Civiel. De ontwikkeling en implementatie van ReIS bij de sectoren civiel, bestuur en kanton bij de rechtbanken, komt hiermee te vervallen; en
- het maken van een plan voor de ontwikkeling van een standaardwerkplek.

6.4 Personeels- en salarisadministratie

Het project Vernieuwing Personeels- en Salarissysteem Rechtspraak is gericht op de vervanging van het oude personeelssysteem (PeRCC) door SAP HR. Het vervangende systeem – P-portal – wordt gefaseerd bij de gerechten ingevoerd. In de loop van 2009 wordt de eerste fase van het project afgerond en komt het bij de gerechten tot een uitrol van de processen persoonsgegevens, verlof, verzuim en reisdeclaraties.

6.5 Risico's

De volgende risico's en tegenmaatregelen worden hieronder nader toegelicht: de forse toename aantal zaken, onvoldoende draagvlak voor de herziening van de gerechtelijke kaart en de continuïteit van de primaire processystemen.

Extra zaaksinstroom

De economische recessie zal de komende jaren leiden tot een forse toename van het aantal zaken, met name op het terrein van het ontslagrecht, insolventies, bestuurszaken en incassovorderingen. Op basis van de huidige prognose is vooral extra instroom te verwachten in 2010. Om deze instroom te kunnen opvangen moet in 2009 extra, gekwalificeerd personeel geworven worden. Om deze extra capaciteit ook daadwerkelijk beschikbaar te hebben in 2010 zal de Rechtspraak reeds in 2009 starten met het traject van werving en selectie en opleiden van personeel. Voorwaarde is dat de Rechtspraak voldoende middelen ter beschikking worden gesteld om deze personeelsuitbreiding mogelijk te maken. Mocht deze randvoorwaarde niet in vervulling gaan of mocht in 2009 het aantal zaken sterker toenemen dan geprognosticeerd, dan leidt dat onvermijdelijk tot een toename van de werkvoorraden en, in het verlengde daarvan, tot langere doorlooptijden.

Gerechtelijke kaart

Ten aanzien van de besluitvorming over de bestuurlijke kaart bestaat het risico dat onvoldoende in- en extern draagvlak gevonden wordt. Momenteel wordt gezocht naar een oplossing op maat waarin recht gedaan wordt aan de regionale eisen en omstandigheden. De gerechten hebben een centrale rol in dit

proces. Daarnaast vindt intensief overleg plaats tussen de Raad, de Minister van Justitie en ketenpartijen over de (her)inrichting van de gerechtelijke kaart.

ICT

Voor de primaire processystemen is een drietal risico's te onderscheiden.

- Door de verouderde technisch infrastructuur bestaat het risico op discontinuïteit van het primaire proces en/of de bedrijfsvoering, hetgeen kan leiden tot productieverlies. Het behoud van de continuïteit heeft de hoogste prioriteit van de ICT-onderdelen van de Rechtspraak. In dit kader worden al veel maatregelen getroffen om verstoringen tegen te gaan. Zo zijn al veel oude *servers* vervangen.
- Het risico bestaat dat de implementatie, het gebruik en de invoer van nieuwe GPS-loopzaken niet volgens schema verloopt. Dit heeft als gevolg dat zittingen op basis van het oude systeem doorgang moeten vinden. Om een goed beeld te houden van het implementatieschema wordt aan de hand van maandelijks overzichten de voortgang bewaakt. Indien nodig wordt bijgestuurd.
- Ten slotte bestaat ook het risico dat ook de aanbesteding voor de vervanging van de primaire processystemen niet leidt tot de selectie van een standaardsoftwarepakket. Dit kan als gevolg hebben dat de vervanging van de sterk verouderde systemen vertraging oploopt waardoor de kans op verstoring betreffende beschikbaarheid van de systemen groter wordt. Om dit risico tegen te gaan blijft het beheer van de verouderde systemen doorgaan.

7 Instroom, doorlooptijden en financiën

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de instroomprognoses en de financiering daarvan toegelicht. De prognose van de instroom aan zaken bij de Rechtspraak is allereerst gebaseerd op beleidsneutrale prognoses (dat willen zeggen prognoses bij onveranderd beleid) met behulp van prognosemodellen. Deze worden vervolgens aangevuld met te verwachten beleidseffecten; (voorgenomen) wijzigingen in beleid, wet- en regelgeving die een substantieel effect hebben op de instroom.

De prognosemodellen zijn door het WODC en de Raad opgesteld. De prognosemodellen zijn verklaringsmodellen en houden rekening met de invloed van (regionale) maatschappelijke (economische, demografische) ontwikkelingen op de instroom van zaken bij de rechter en prognoses van economische en demografische ontwikkelingen van instanties als het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek. De verwachting is dat naar aanleiding van wijzigingen in economische prognoses de nu geprognosticeerde instroomcijfers zullen worden bijgesteld. In de loop van 2009 zal duidelijk worden wat de mogelijke effecten zijn van de slechtere economische vooruitzichten. De instroomcijfers in dit jaarplan zijn gebaseerd op de eerste doorrekeningen van de economische crisis door het Centraal Planbureau.

7.2 Instroomprognoses, werkvoorraden en doorlooptijden

De productieafspraken voor 2009 tussen de Minister van Justitie en de Raad zijn gebaseerd op de capaciteitsbehoefte zoals in januari 2008 door de Raad in overleg met het ministerie van Justitie opgesteld. In tabel 1 staan deze afspraken in de laatste kolom weergegeven. Ze zijn afgezet tegen de instroomprognoses voor 2009 die in december 2008 zijn geactualiseerd. In de eerste drie kolommen van tabel 1 zijn instroom-, productieverwachting en productieafspraken voor het jaar 2008 weergegeven.

Voor 2009 is de verwachte instroom circa 1.883.382 zaken. Dat ligt 5,4 procent boven het verwachte instroomniveau van 2008. De geprognosticeerde instroom voor 2009 ligt 4,0 procent boven de huidige productieafspraken 2009.

Tabel 1 Instroomprognose en productieafspraken met de minister 2008 en 2009

	2008			2009	
	Prognose instroom	Prognose productie	Afspraak productie	Prognose instroom	Afspraak productie
Totaal	1.786.710	1.768.926	1.755.234	1.883.382	1.811.365
<i>Gerechtshoven</i>					
Civiel	14.399	14.538	14.544	15.978	14.574
Straf	38.364	37.177	42.803	40.871	44.532
Belasting	3.623	2.626	2.410	3.341	3.294
<i>Rechtbanken</i>					
Civiel	257.266	259.138	277.807	272.816	277.160
Straf	221.799	217.591	222.032	225.477	215.313
Bestuur	45.653	45.025	56.278	47.228	47.271
Vreemdelingenkamers	46.749	48.500	61.000	52.690	61.000
Kanton	1.125.290	1.113.188	1.044.182	1.191.860	1.106.976
Belasting	25.867	23.840	26.397	25.087	33.413
<i>Bijzondere colleges</i>					
Centrale Raad van Beroep	7.700	7.303	7.781	8.035	7.832

Vreemdelingenkamers

De meerjaren productie prognose van de vreemdelingenketen ("MPP") van november 2008 gaat uit van een productieraming van 51.761 zaken voor 2009. Deze productieprognose zal de basis vormen voor het maken van gewijzigde productieafspraken bij de Voorjaarsnota 2009. Voor de vreemdelingenkamers wordt sinds 2008 een productie-afpraak gemaakt op basis van de dan geldende, meest recente MPP en een buffercapaciteit. Met deze buffercapaciteit wordt voorkomen dat op korte termijn de productiecapaciteit te ver wordt afgebouwd waardoor bij een eventuele latere substantiële stijging van de instroom de werkvoorraden en de doorlooptijden te hoog gaan oplopen en er met name bij de ketenpartijen in de vreemdelingenketen forse extra kosten gaan ontstaan. Aan de rechtbanken is gevraagd de buffercapaciteit van de vreemdelingensectoren zo veel als mogelijk elders in de rechtbank flexibel in te zetten, zodanig dat deze productiecapaciteit beschikbaar blijft voor vreemdelingenzaken indien dit alsnog nodig mocht blijken te zijn.

Gevolgen voor voorraden en doorlooptijden

De effectiviteit van en de tevredenheid over de rechtspraak worden mede bepaald door de tijdigheid ervan. Deze tijdigheid is afhankelijk van de beschikbare capaciteit bij de gerechten in verhouding tot het verwachte aanbod van zaken. Dat zaaksaanbod zal als gevolg van de economische recessie sterker toenemen dan eerder verwacht, vooral bij civiele zaken. Ervan uitgaande dat er voor die verhoogde instroom voldoende financiering komt, is de Raad in staat aan de gerechten voldoende middelen beschikbaar te stellen om het verwachte aanbod van zaken te verwerken en voor sommige procedures de voorraad zelfs te verkleinen en de doorlooptijd te verkorten.

In 2008 heeft de Rechtspraak een normeringssystematiek ingevoerd voor de procedureuur. Dit is de duur vanaf het moment dat de zaak bij het gerecht binnenkomt tot en met de afhandeling ervan. In 2010 moeten gerechtshoven en rechtbanken aan deze normen voldoen. Alleen voor rijksbelastingzaken is de

verwachting dat de norm pas in 2011 gehaald kan worden, aangezien de doorlooptijd van die zaken nog zeer sterk verkort zal moeten worden.

Voor het jaar 2009 en 2010 worden met elk gerecht zodanige afspraken gemaakt over de te realiseren doorlooptijden, dat in 2010 aan de normen wordt voldaan. Voor procedures die relatief kort duren, zoals kantonprocedures, zijn de afspraken erop gericht de doorlooptijden te handhaven, maar de verschillen tussen gerechten te verkleinen. De duur van de volgende procedures met een relatief lange doorlooptijd zullen in de jaren 2009 en 2010 substantieel worden bekort:

- contradictoire handelszaken eerste aanleg en hoger beroep;
- handelsrekesten in hoger beroep;
- belastingzaken eerste aanleg en hoger beroep;
- procedures bij de bestuursrechter;
- procedures bij de vreemdelingenrechter; en
- strafzaken in hoger beroep.

Het CBb streeft er naar beroepen binnen een jaar af te handelen en hoger beroepen binnen 40 weken. Echter zaken waarin prejudiciële vragen zijn gesteld aan het Hof van Justitie te Luxemburg duren langer. De doelstelling voor het jaar 2011 is om 80% van beroepen binnen 1 jaar af te handelen en 80% van de hoger beroepen binnen 40 weken.

De Centrale Raad van Beroep (de “CRvB”) is al enige tijd bezig de in het verleden ontstane achterstand bij de behandeling van hoger beroepen terug te dringen en daarmee de doorlooptijd te verkorten. In 2008 stagneerde de noodzakelijke voorraadverkleining enigszins door een tekort aan rechters en juridische ondersteuning, gecombineerd met een toegenomen instroom en een toename van de behandeltijd van sommige categorieën zaken (dit laatste met name doordat meer werd ingezet op – de maatschappelijk zeer wenselijke – finale geschilbeslechting). In 2009 start de CRvB een project “slimmer werken”, dat mede is gericht op vergroting van de afdoeningscapaciteit. Het streven is dat aan het eind van 2009 de maximale doorlooptijd bij hoger beroepen 15 maanden is. Aan een verdere terugdringing (tot een jaar) zal in de periode daarna worden gewerkt. Voorts heeft de CRvB in 2008 een prioritering aangebracht voor zaken waarin de redelijke termijn, bedoeld in artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dreigt te worden overschreden.

7.3 Financiën Rechtspraak

Bij Justitiebegroting 2009 zijn middelen aan de Rechtspraak toegekend. Voor de financiering van de kwaliteitsimpuls van de rechtspraak is het bedrag dat de gerechten per zaak krijgen verhoogd. De verhoging wordt, evenals in 2008, betaald uit hogere productgroepprijzen zoals afgesproken tussen de Raad en de Minister van Justitie, en uit het eigen vermogen van de Rechtspraak. De inzet van het eigen vermogen van de Rechtspraak voor de financiering van de kwaliteitsimpuls kan overigens alleen worden gerealiseerd onder de voorwaarde dat het eigen vermogen niet tegelijkertijd moet worden ingezet voor het opvangen van minderproductie als gevolg van niet voorziene instroom-effecten.

De professionele ontwikkeling van het personeel en de inzet op het realiseren van de kwaliteitsdoelstellingen hebben tot gevolg dat de kosten per zaak stijgen. Zoals hierboven aangegeven zijn daartoe de tarieven voor de gerechten met ingang van 2008 opgehoogd. Ook is extra geld beschikbaar voor kwaliteit.

Naast de bijdrage van het ministerie van Justitie ontvangt de Rechtspraak middelen van derden. In tabel 2 zijn genoemde bijdragen en de inzet van het eigen vermogen voor 2009 nader gespecificeerd.

Tabel 2 Middelen rechtspraak 2009 (x €1.000)

Bijdrage Justitie	869.946
Bijdrage derden	22.420
Rentebaten	1.500
Inzet eigen vermogen	9.970
Totale middelen rechtspraak	903.836

In bijlage I wordt een nadere onderbouwing gegeven van de verwachte kosten in 2009.

7.4 Verdeling middelen en bekostigingssystematiek

Verdeling middelen

In oktober 2008 hebben de gerechten hun jaarplannen ingediend bij de Raad. De jaarplannen van de gerechten zijn gebaseerd op lokale prognoses. De som van de lokale prognoses kan dus afwijken van de centrale prognose. Ook de centrale budgethouders binnen de Raad hebben in oktober in jaarplannen aangegeven welke middelen zij nodig hebben voor de financiering van huisvestingskosten van gerechten, ICT, opleidingen etc. In november 2008 heeft de Raad op basis van alle ingediende voorstellen besloten over de ter beschikking staande financiële middelen en de inzet van het eigen vermogen. Na de bestuurlijke overleggen tussen de Raad en de gerechtsbesturen, worden de afspraken met de gerechten vastgelegd in bestuursafspraken en worden de budgetten toegekend.

Verbetering bekostigingssystematiek

De Raad heeft het verbeteren en vereenvoudigen van de bekostigingssystematiek benoemd als één van de prioriteiten voor 2009. Een belangrijke eerste stap daartoe is gezet met een onderzoek naar de bekostiging van werkprocessen dat in december 2008 is opgeleverd. Het rapport geeft uitsluitsel over de haalbaarheid van bekostiging op basis van werkprocessen. In dit rapport wordt aangegeven dat er vooralsnog geen contra-indicaties zijn voor financiering op basis van werkprocessen. Begin 2009 bespreekt de Raad het rapport en bepaalt vervolgens welke vervolgstappen gezet gaan worden.

7.5 Behandeltijden zaakscategorieën en tijdschrijfonderzoeken

Om de productgroepprijzen 2011-2013 vast te stellen is de Rechtspraak gehouden een tijdbestedingsonderzoek te verrichten. Dit onderzoek is in 2008 uitgevoerd; het eindrapport is begin 2009 beschikbaar.

Om de rechters en juridisch ondersteuners zo min mogelijk te belasten heeft de Raad – op advies van de Adviescommissie Werklastmeting en Bekostiging (“ACWB”) en in afstemming met de Minister van Justitie – deze keer gekozen voor een methode waarbij een deel van de medewerkers een werkdag werd gevolgd. Zij hoefden zelf geen tijd te registreren. Met het onderzoek wordt enerzijds inzicht gekregen in de mate van overwerk van rechters en ondersteuners en in de kwantitatieve bijdrage van plaatsvervaarders. Dit zal worden betrokken in de onderhandelingen met het ministerie van Justitie die eind 2009 starten. Anderzijds levert het onderzoek gemiddelde behandeltijden per productgroep op.

Om tot behandelzeiten per zaakscategorie (het Lamicie A4tje) te komen wordt in mei-juni 2009 voor elke productgroep een zogenaamde analysesessie gehouden. Hierin bepalen vertegenwoordigers van gerechten binnen het kader van de feitelijk gemeten uitkomsten van het tijdbestedingsonderzoek de behandelzeiten van de zaakscategorieën binnen een productgroep. In het najaar van 2009 stelt de Raad op basis van de uitkomsten en na advisering door de ACWB de behandelzeiten voor 2011-2013 vast.

7.6 Prijsafspraken 2011/2013

Eens per drie jaar vinden met het ministerie van Justitie onderhandelingen plaats over de prijzen die zullen gelden voor de komende periode van drie jaar. Het jaar 2009 staat in het licht van de voorbereiding van de onderhandelingen over de prijzen voor de periode 2011-2013. Voor de nieuwe prijsafspraken gelden als uitgangspunt de realisaties tot en met 2008 (op het gebied van de kosten, de productie en de assortimentsmix, maar vanzelfsprekend ook op het gebied van de kwaliteitsindicatoren), de nieuwe behandelzeiten en de gevolgen van aanvullend beleid.

De nieuwe behandelzeiten zullen, zoals hierboven onder 7.5 vermeld, in het najaar van 2009 door de Raad worden vastgesteld. Deze behandelzeiten zijn voor de prijsonderhandelingen een vast gegeven omdat ze de meest recente feitelijke situatie weergeven. Ook na de vaststelling van de nieuwe prijzen voor 2011/2013 (de prijsonderhandelingen worden in het voorjaar van 2010 afgerond) worden de vastgestelde behandelzeiten niet veranderd. De nieuwe prijzen zullen, gegeven de behandelzeiten, leiden tot nieuwe minuentarieven.

Bij de gevolgen van aanvullend beleid gaat het niet alleen om reeds ingediende wetsvoorstellen, waarover de Rechtspraak in een eerdere fase al heeft geadviseerd, maar ook om nieuwe ontwikkelingen als bijvoorbeeld de bewindvoering door kantonrechters en de grotere nadruk op finale geschilbeslechting in de bestuursrechtspraak. Daarnaast zullen hierbij, evenals dit het geval was voor de prijsafspraken voor de huidige periode 2008-2010, de verdere kwaliteitsverbeteringen en doelmatigheidsafspraken aan de orde komen. Het bureau van de Raad inventariseert de in de prijsonderhandelingen in te brengen gevolgen van aanvullend beleid in samenwerking met de gerechten. Hiertoe zal deze vraag onder presidenten, sectorvoorzitters en directeuren worden uitgezet.

Bijlage I Verwachte kosten 2009⁷

In deze bijlage worden de verwachte kosten (€904 mln.) van de rechtspraak toegelicht. Deze kosten kunnen worden onderscheiden in:

- productiegerelateerde kosten rechtspraak;
- gerechtskosten;
- overige kosten;
- kosten van taken die niet in het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 ("BFR 2005") geregeld zijn.

De Raad verwacht dat ten gevolge van kwaliteitsversterking in 2009 de kosten van de rechtspraak groter zullen zijn dan de opbrengsten (bijdrage(n) van het ministerie van Justitie en van anderen). Daardoor moet de rechtspraak in 2009 ook eigen vermogen inzetten. De kostenraming sluit aan op de kosten zoals opgenomen in de Justitiebegroting 2009.

A. Productiegerelateerde kosten

De productiegerelateerde kosten van de rechtspraak kunnen krachtens het BFR 2005 worden onderscheiden in de productiegerelateerde kosten bij de gerechten, specifieke kosten bij de gerechten, huisvestingskosten bij de gerechten en de kosten die de Raad op centraal niveau maakt ten behoeve van de gerechten (met name ICT en opleidingen).

	Kosten
P*Q gerechten	608.908
Specifieke kosten tbv gerechten	558
Huisvestingskosten	110.672
Kosten centraal in beheer	134.998
- Ict	76.767
- Opleidingen	29.212
- Bureau Raad	20.356
- Overige uitgaven	8.663
Totaal Productiegerelateerde kosten	855.136

⁷ De in deze bijlage opgenomen gegevens sluiten aan bij de Justitiebegroting 2009. De productieaantallen zijn gelijk aan de met het ministerie van Justitie, bij Justitiebegroting 2009, overeengekomen productieafspraken voor 2009. De kosten zijn gebaseerd op het prijspeil van 2008.

De *productiegerelateerde kosten bij de gerechten* hebben betrekking op de personele, materiele, afschrijvings- en rentekosten van de gerechten. Naar productgroep kunnen deze kosten als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 4 Verwachte productiegerelateerde kosten gerechten 2009

	Aantallen producten	Verwachte landelijke productgroepprijs (euro's)	Verwachte kosten (euro's)
<i>Gerechtshoven</i>			
Civiel	14.574	2.681,68	39.082.864
Straf	44.532	939,28	41.828.151
Belasting	3.294	2.553,93	8.412.635
<i>Rechtbanken</i>			
Civiel	277.160	597,39	165.573.663
Straf	215.313	545,37	117.424.264
Bestuur	47.271	1.227,19	58.010.410
Vreemdelingenkamers	61.000	549,03	33.491.130
Kanton	1.106.975	90,90	100.625.087
Belasting	33.413	810,67	27.086.876
<i>Bijzondere colleges</i>			
Centrale Raad van Beroep	7.832	2.218,20	17.372.919
Totaal	1.811.364		608.908.000

Deze kostenraming is gebaseerd op de aanname dat de bestuursafspraken met de gerechten zullen overeenkomen met de productieafspraken tussen de Raad en de Minister van Justitie. Duidelijkheid hierover ontstaat in januari 2009.

De *specifieke kosten* van de gerechten hebben betrekking op activiteiten die gericht zijn op verbetering van de organisatie of de werkwijze van het gerecht (innovatieve projecten).

De *huisvestingskosten* hebben grotendeels betrekking op de gebruikersvergoeding (huur) die gerechten aan de Rijksgebouwendienst moeten betalen.

Ongeveer €135 mln. van de kosten van Rechtspraakbudget worden *centraal* gemaakt. Een belangrijk deel van deze kosten wordt gemaakt voor de gerechten, zoals de ict-kosten van de Rechtspraak en opleidingen.

B. Gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn voor rekening van de rechtspraak. Het gaat vooral om de kosten advertenties van faillissementszaken en de kosten voor inhuur van deskundigen. In de loop van 2009 dienen publicaties voor de *Staatscourant* op basis van de Wet elektronische bekendmaking in elektronische vorm te worden aangeleverd (de *Staatscourant* verschijnt in elektronische vorm en niet langer in gedrukte vorm). Dit betekent dat er voor wat betreft de publicaties voor faillissementen in de *Staatscourant* geen gerechtskosten meer zullen worden gemaakt. Per jaar geeft dit een besparing van €1,7 mln. In 2009 en 2010 wordt een grotere besparing voorzien omdat er nog door de rechtbanken voorgeschoten publicatiekosten worden teruggevorderd bij advocatenkantoren over de afgelopen jaren. Daarnaast wordt er van uitgegaan dat de gerechtskosten voor de hoven jaarlijks zullen toenemen als gevolg van ouderschapsonderzoeken. Conform de Bijdragebrief 2009 is rekening gehouden met gerechtskosten van in totaal €0,6 mln. voor de jaren 2009 en 2010. Gerechtskosten in strafzaken komen voor rekening van het OM en blijven hier dus buiten beschouwing. De gerechtskosten beslaan naar verwachting ongeveer €5,4 mln.

Tabel 5 Gerechtskosten 2009 (x €1.000)

Gerechtskosten in civiele zaken	3.900
Gerechtskosten in bestuurszaken	1.474
Totale gerechtskosten	5.374

C. Overige kosten

Met de term overige kosten wordt in BFR 2005 bedoeld op de kosten voor megazaken in het strafrecht (inclusief de zaken op grond van de Wet Internationale Misdrijven), de kosten van de bijzondere kamers en de kosten van het CBb.

Tabel 6 overige kosten 2009 (x €1.000)

Megazaken	12.668
College van Beroep voor het bedrijfsleven	5.565
Bijzondere kamers	7.623
Totaal overige kosten	25.856

Het grootste deel van deze kosten betreft de kosten van de megazaken in het strafrecht, te weten €12,7 mln. Voor een megastrafzaak is veel meer behandelingsduur nodig dan voor een reguliere strafzaak in een meervoudige strafkamer. Daarom worden deze megazaken als een aparte categorie behandeld. Een kleiner deel van de overige kosten (€7,6 mln.) heeft betrekking op de kosten van de bijzondere kamers. Het gaat hier om bij wet aan gerechten opgedragen taken.⁸ Tot slot maken de kosten van het CBb deel uit van deze categorie.

⁸ Het gaat om de douanekamer (hof Amsterdam, rechtbank Haarlem), de ondernemingskamer (hof Amsterdam), de kamers voor het kwekersrecht (hof Den Haag), de octrooikamer (hof Den Haag, rechtbank Den Haag), de merkenwetkamer (hof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (hof Leeuwarden, rechtbank Leeuwarden), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (hof Arnhem), de centrale grondkamer (hof Arnhem), strafrechterlijke opvang verslaafden (gerechtshof Arnhem), liaisonrechter (rechtbank Den Haag), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (rechtbank Rotterdam) en overleveringswetzaken (rechtbank Amsterdam).

D. Kosten van taken die niet in het BFR 2005 zijn geregeld

Behalve voor de in het BFR 2005 geregelde taken maakt de Rechtspraak ook kosten voor andere activiteiten. Het gaat hier onder andere om kosten in verband met tuchtrecht, kosten van de secretariaten van Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen, kosten van parketpolitie en de kosten van het LBM. Ook is in dit bedrag 3,0 miljoen opgenomen ten behoeve van de brandveiligheid.

(x €1.000)

Tabel 7 Kosten 2009 van taken die niet in BFR-2005 zijn geregeld

Tuchtrecht	3.233
Commissies van toezicht	5.295
Overige taken	8.943
Totale kosten niet wettelijke taken	17.471

Bijlage II Lijst afkortingen en verklaringen

ACWB	Adviescommissie Werklastmeting en Bekostiging
BFR 2005	Besluit financiering rechtspraak 2005
CBb	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CRvB	Centrale Raad van Beroep
GPS	Geïntegreerd Processysteem Strafrecht
LBM	Landelijk bureau mediation
LOVS	Landelijk Overleg Voorzitters Straf
MPP	Meerjaren Productie Prognose
OM	Openbaar Ministerie
Raad	Raad voor de rechtspraak
Raio	Rechterlijke ambtenaar in opleiding
Rio	Rechter in opleiding
RC	Rechter commissaris
ReIS	Rechterlijk Informatiesysteem (civiel en bestuur)
SSR	Studiecentrum Rechtspleging
Wet RO	Wet op de Rechterlijke Organisatie
WODC	Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum